

جمهوری اسلامی ایران
ریاست جمهوری

«پیش‌نویس لایحه قانونی حمایت از حیوانات»

معاونت حقوقی رئیس جمهور

معاونت ارتباطات و پیگیری اجرای قانون اساسی

مهرماه ۱۳۹۸

بسم الله الرحمن الرحيم

فراخوان مشارکت عمومی در تدوین لایحه قانونی حمایت از حیوانات

چه خوش‌گفت فردوسی پاک‌زاد که رحمت بر آن تربت پاک‌باد
میاژار موری که دانه‌کش است که جان دارد و جان شیرین خوش است
سیاه‌اندرون باشد و سگدل که خواهد که موری شود سگدل

چنانکه اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اعلام داشته است: «در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.»

حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست، مستلزم پیشگیری و ممانعت از هر گونه عملی است که موجب تزلزل و برهم‌خوردن تعادل و تناسب محیط زیست می‌شود. تحقق محیط زیست سالم، در گرو حفظ پیوند و تعادل بیولوژیکی طبیعی میان انسان و دیگر گونه‌های جانوران است و بی‌توجهی و حتی جهل آشکار نسبت به وضعیت طبیعی حیوانات باعث آسیب جدی به طبیعت و منجر به ارتکاب جنایت علیه حیوانات شده است. توجه به جانوران به مثابه ضرورتی اخلاقی و به معنای احترام به حق حیات و آسایش آنها برای زندگی و مصونیت از گزند انسان‌ها، نیازمند شناسایی حقوق سایر گونه‌های حیوانی از سوی انسان و حمایت قانونی شایسته از آن است، اما قوانین جاری کشور در خصوص حمایت از حیات، سلامت و امنیت حیوانات، به نحو فاحشی ناقص است و در چنین وضعی، موارد منجرکننده‌ای از حیوان‌آزاری در حال رخ‌دادن است که سکوت و تعلل در قبال آنها، برخلاف آیین انسانیت و موجب تعدی به طبیعت و ترویج خشونت در جامعه است.

دولت تدبیر و امید، بر اساس اصول کلی و خط مشی راهبردی خود در زمینه محیط زیست سالم بر این باور است که حفظ و بازسازی منابع طبیعی و تنوع زیستی و ایجاد تعادل پایدار در اجزای مختلف محیط زیست، لازمه استقرار حکمرانی شایسته و کارآمد است. بی‌تردید، حمایت از حیات همه جانداران، از مهم‌ترین عوامل پایدارسازی محیط زیست است و از همین رو، دولت به لزوم قانونگذاری در این حوزه مغفول و جبران کاستی‌های حمایتی توجهی ویژه کرده است.

پیش از پیش‌نویس حاضر، برای پیشگیری از ارتکاب جنایات علیه حیوانات، نخست، پیش‌نویس الحاق چند تبصره به ماده ۶۷۹ قانون مجازات‌های تعزیری و بازدارنده از طرف سازمان حفاظت محیط زیست در دستور بررسی کمیسیون لوایح دولت قرار داشت، اما در نهایت، ضرورت نگاهی جامع‌تر و راهبردی‌تر به این مقوله، دولت را بر آن داشت که با صرف‌نظر کردن از متن مزبور، و ضمن ملاحظه دیدگاه دستگاه‌های مختلف اجرایی، گامی بلندتر برای پیش‌کشیدن نگاهی غایت‌انگار و حمایت‌گرا به موجودیت حیوانات بردارد.

پیش‌نویس لایحه قانونی حمایت از حیوانات که حاصل کوشش چندین‌ماهه معاونت ارتباطات و پیگیری اجرای قانون اساسی معاونت حقوقی ریاست جمهوری و همراهی و همکاری داوطلبانه عده‌ای از کارشناسان و فعالان حامی حیوانات است، اکنون به مدت ۱۵ روز از تاریخ انتشار، در معرض نقد و نظر عموم مردم صاحب‌نظر است تا با پشتوانه یاری علمی و عملی متخصصان و فعالان این حوزه، کاستی‌های احتمالی آن جبران شود و به نیازی فوری در این زمینه، پاسخی درخور داده شود.

از علاقه‌مندان به مشارکت در این امر ملی درخواست می‌شود نظرهای مکتوب خود را به نشانی تهران، میدان پاستور، نهاد ریاست جمهوری، معاونت حقوقی، معاونت ارتباطات و پیگیری اجرای قانون اساسی یا پست الکترونیک mp.ghanoonasasi@iripo.ir ارسال نمایند.

«پیش‌نویس لایحه قانونی حمایت از حیوانات»

مقدمه توجیهی:

حیات، حقی خداداد است که همه موجودات زنده بر اساس نظام حکیمانه آفرینش، به یک میزان از آن برخوردارند. در کائنات، موجود اجل و آذل وجود ندارد و حیات، هدیه‌ای همگانی است. احترام به اصل حیات، غایتی فلسفی و اخلاقی برای همه جانداران است و تجاوزات انسان‌ها به حریم حیات سایر جانداران، تنها ناشی از نگاهی انسان‌محورانه و گونه‌پرستانه است که همواره به دنبال سلطه حداکثری بر طبیعت است. فرجام تسخیر طبیعت، تخریب طبیعت بوده است و زمین، هر روز بیش از پیش، در معرض نابودی و تباهی است. کامجویی‌های تبهکارانه انسان‌ها حتی به ویرانی و زوال زیست‌محیطی انجامیده است که خود انسان‌ها برای زیستن به آن نیازمندند.

ضرورت حمایت اخلاقی و حقوقی از حیات، سلامت و امنیت حیوانات زمانی قابل فهم می‌شود که انسان، از نگاه شیء‌وارانه به طبیعت و حیوانات فاصله بگیرد و حیوانات را نه به مثابه منابعی برای تأمین خوراک و پوشاک و رفاه و ابزارهایی برای سرگرمی و آزمایش‌ها و پیشرفت‌های پزشکی و علمی و نظامی، که به مثابه موجوداتی فی نفسه ارزشمند و صاحب حق و صاحب درد بنگرد. تفکری که حیوانات را در حکم ماشین‌های تجدیدپذیر و همچون شیء و فقط در خدمت منافع انسانی ببیند، هیچ حقوقی برای حمایت و حفاظت از حیات آنها در نظر ندارد.

تا زمانی که حیوانات برای انسان‌ها صرفاً «منبع» تأمین نیازها به‌شمار آیند، تعدی و خشونت نسبت به حیوانات رایج خواهد بود. حیوان اگرچه ناطق نیست، اما تردیدی وجود ندارد که همپای انسان، دارای حساسیت یا توانایی احساس درد و تجربه لذت است. در واقع، مسأله این نیست که آنها می‌توانند استدلال یا صحبت کنند، بلکه مسأله این است که هر حیوانی با سیستم عصبی می‌تواند رنج بکشد. نگاه ابزاری انسان اما، هیچ مسئولیتی برای خود در قبال درد کشیدن حیوان نمی‌بیند و از نگرستن به حیوانات «به خودی خود»، در می‌ماند. درماندگی انسان از این نگاه اخلاقی، به تبعیضی بی‌توجیه میان موجودات منتهی شده است که دائر مدار آن، صرفاً تعلق به گونه‌ای خاص است. در واقع و از منظر اخلاقی، گونه انسان، از آن حیث که صرفاً انسان است حق ندارد رنج گونه‌های دیگر جانداران را نادیده و هیچ انگارد و خود را مجاز به تحمیل درد و رنج بر آنها ببیند.

.....

بر این مبنا، هیچ توجیه اخلاقی‌ای برای نادیده‌گرفتن رنج و درد موجوداتِ واجد توانایی درد و لذت وجود ندارد. درد و رنج بد است و با همان ملاکی که فراغت از درد و رنج، بدون تبعیض و صرف‌نظر از هر وجه ممیزه‌ای اعم از نژاد، جنس، دین، مذهب و ... حقی انسانی است، باید از درد و رنج سایر جانداران نیز کاست و از تحمیل آن پیشگیری کرد.

حتی از وجه صرفاً انسانی نیز می‌توان گفت افراد جامعه‌ای که نسبت به حیات حیوانات بی‌تفاوتند و در رنج و زجر دادن به آنها زشتی نمی‌بینند، در عمل، نسبت به حرمت حیات هم‌نوعان خود نیز بی‌تفاوتند و چنین جامعه‌ای، مولد و موزع خشونت خواهد بود. همچنانکه در اعلامیه جهانی حقوق حیوانات (مصوب سازمان جهانی یونسکو در ۱۵ اکتبر سال ۱۹۷۸) نیز آمده است: «احترام گذاشتن انسان به حیوانات، جدا از احترام گذاشتن انسان‌ها به یکدیگر نیست.»

این نگاه اخلاقی در سیره و آموزه‌های اولیای ادیان به‌ویژه در دین اسلام هم به‌صورتی برجسته به‌چشم می‌آید. نه در قرآن و نه در هیچ‌یک از تعالیم پیامبر اسلام (ص) و ائمه شیعه (ع)، آزاررسانی به حیوانات و بی‌اعتنایی به رنج آنها مجاز و موجه شمرده نشده است. بلکه برعکس، در روایات متعددی نقل شده است که باید از آزار حیوانات اجتناب کرد. چنانکه در آیه ۳۸ سوره انعام آمده است، تمام جنبدگان روی زمین مانند انسان در آفرینش، دارای ارزش ذاتی هستند: «وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ». و هیچ جنبنده‌ای در زمین نیست و نه هیچ پرنده‌ای که با دو بال خود پرواز می‌کند، مگر آنکه آنها [نیز] گروه‌هایی مانند شما هستند. ما هیچ چیزی را در کتاب [لوح محفوظ] فروگذار نکرده‌ایم؛ سپس [همه] به‌سوی پروردگارشان محشور خواهند گردید». یا در آیه ۴۱ سوره نور، که همه موجودات، ذی‌شعور و تسبیح‌کننده خداوند تصویر شده‌اند: «أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَ اللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ». آیا نمی‌بینی که هر چه در آسمان‌ها و زمین است و مرغان پَرگشوده تسبیح خداوند را می‌گویند و همه دعا و تسبیح خود را می‌دانند و خداوند نسبت به آنچه انجام می‌دهند داناست». وحوش نیز در قیامت محشور می‌شوند: «وَ إِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ» (آیه ۵ سوره تکویر). اینکه در اسلام از ذبح حیوان در برابر چشم حیوان دیگر، نهی شده است، قطعاً نشانه شعور حیوان و توان درک درد و رنج آن است.

در روایات متعددی، پیامبر (ص) بر توجه، مدارا و مهربانی با حیوانات سفارش کرده و از آزار جسمی و جنسی حیوانات، به‌جنگ‌انداختن، زدن و داغ‌نهادن، شکنجه و حتی دشنام‌دادن به آنها نیز نهی فرموده‌اند. از جمله اینکه: «عن ابی سعید الخدری رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله: لا تضربوا وجوه الدواب فان کل شیء ۛ یسبح بحمده»: ابی سعید خدری از پیامبر (ص) روایت نموده است که آن حضرت فرمود: به

صورت چهارپایان و جنبندگان زنید که هر چیزی تسبیح به حمد خداوند می‌کند. (تفسیر الدر المنثور، ج ۵، ص ۲۹۰) و یا این حدیث که: «عن ابن عمر قال: نهی رسول الله (ص) عن قتل الضفدع و قال: نعیقها تسبیح: از ابن عمر روایت شده که گفته است: پیامبر از کشتن قورباغه نهی نموده و فرموده است که صدایش تسبیح خداوند است» (همان) علیرغم چنین تأکیداتی بر رعایت حق حیات حیوانات تا آنجا که شماری از فقیهان، آن را در زمره حق‌الله دانسته‌اند، موارد حیوان‌آزاری در کشور فراوان است و نظام قانونگذاری نیز از توجه خاص و مؤثر به این مسأله غافل بوده است.

خوشبختانه در سالیان اخیر، نیروی استدلال اخلاقی برای حمایت از حیات حیوانات قدرت گرفته است و افکار عمومی نسبت به موارد حیوان‌آزاری، واکنش‌های جدی و گسترده نشان می‌دهد. برخی دادگاه‌ها نیز به‌رغم خلأهای قانونی، از حداقل ظرفیت‌های موجود در قوانین، حداکثر بهره را برده و در موارد متعددی به مقابله با حیوان‌آزاران پرداخته‌اند؛ هرچند ضمانت اجرای قانونی پیشگیرانه و بازدارنده نیست.

با وجود این، در قوانین ایران، رویکرد مبتنی بر حمایت غایی از حیوانات مفقود است و در نتیجه، آنچه در قوانین درباره حیوانات وجود دارد، ناظر بر خود حیوانات، یعنی موجوداتی فی‌نفسه نیست. تمام اندک مواد قانونی مربوط با حمایت از جان حیوانات، متکی بر حمایت از منفعت انسان‌ها، یعنی صاحبان حیوانات است و این، همان نگاه شیء‌وارانه، انسان‌نگارانه و گونه‌پرستانه‌ای است که در حیوان، انعکاسی جز منبع و ابزاری در خدمت خود نمی‌بیند.

بر همین اساس، نظام قانونی کشور از خلأ مقررگذاری در این زمینه رنج می‌برد و در پیشگیری از حیوان‌آزاری و تعقیب قانونی حیوان‌آزاران به‌نحو متناسب و مؤثر، ناتوان است.

در این چارچوب و با درک تنگناهای قانونی و ضرورت چاره‌اندیشی برای مسأله‌ای که هم به دغدغه‌ای گسترده در میان شهروندان تبدیل شده است و هم، چنانکه که آمد، واجد بُعد اخلاقی والاست و در حفاظت از تعادل محیط زیست و تهذیب و پالایش اخلاق و مناسبات عمومی مؤثر است، این لایحه قانونی در ۲۳ ماده و ۱۵ تبصره به‌منظور طی تشریفات قانونی و تصویب، به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

.....

ماده ۱- عبارتهای به کار رفته در این قانون دارای معانی زیر است:

۱- مرکز ملی حمایت از حیوانات: مرکزی است که با هدف حفاظت از حیات، سلامت و امنیت حیوانات، زیر نظر سازمان حفاظت محیط زیست تشکیل می‌شود و در این قانون، به اختصار «مرکز ملی» نامیده می‌شود.

۲- مراکز استانی حمایت از حیوانات: مراکزی هستند که به عنوان نماینده مرکز ملی و زیر نظر آن، در چارچوب ادارات کل سازمان حفاظت محیط زیست در هر استان تشکیل می‌شوند و در این قانون، به اختصار «مراکز استانی» نامیده می‌شوند.

۳- حیوانات: به کلیه جانداران دارای سیستم عصبی به استثنای حیوانات موضوع قانون شکار و صید (مصوب ۱۳۴۶/۰۳/۱۳) و جاندارانی اطلاق می‌شود که با توجه به ملاحظات بهداشت عمومی، طبق دستورالعمل‌های مرکز ملی، مودی شناخته می‌شوند.

۴- حیوان اهلی: گونه‌ای از جانداران اعم از چهارپایان، پرندگان، ماکیان، آبزیان، و حشراتی چون زنبور عسل و کرم ابریشم است که به وسیله انسان، اهلی شده است و نگهداری می‌شود.

۵- حیوان خانگی: جاندار اهلی است که به وسیله انسان و در محدوده زیستگاه انسان اعم از محیط شهری، روستایی یا خارج از آنها، تغذیه، نگهداری و مراقبت می‌شود.

۶- حیوان وحشی: جاندار غیر اهلی است که در زیستگاه‌های حیات وحش و خارج از مناطق شهری، روستایی و محدوده‌های میانی شهر و روستا زندگی می‌کند.

۷- حیوان شهری: جاندار وحشی یا اهلی یا خانگی است که به اقتضای نیازهای زیستی، وارد محیط زندگی شهری انسان شده و با آن مأنوس شده است.

۸- حیوان مودی: جاندار است که با توجه به ملاحظات بهداشت عمومی، طبق دستورالعمل‌های مرکز ملی، مودی شناخته می‌شود.

۹- حیوان آزاری: هر فعل یا ترک فعلی است که موجب آزار یا ایراد آسیب به حیات، سلامت و امنیت جسم یا روان حیوانات شود.

ماده ۲- مرکز ملی مرکب از یک شورا، دبیرخانه مستقل و نیروی اداری به تعداد لازم است و امور و تشکیلات آن زیر نظر یکی از معاونان رئیس سازمان حفاظت محیط زیست است. اعضای شورای مرکز ملی عبارتند از:

الف- معاون رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.

ب- معاون دادستان کل کشور.

پ- معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- ت- معاون سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور.
- ث- معاون سازمان نظام دامپزشکی کشور.
- ج- نماینده ذیصلاح سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کل کشور.
- چ- دو دامپزشک با تخصص‌های مختلف با معرفی سازمان دامپزشکی کشور.
- ح- یک حقوقدان آشنا با قوانین محیط زیست با معرفی اتحادیه سراسری کانون‌های وکلای دادگستری ایران.
- خ- سه نماینده از طرف سازمان‌های مردم‌نهاد حامی حیوانات با معرفی شبکه سازمان‌های غیردولتی محیط زیست و منابع طبیعی کشور.
- د- یک نماینده از طرف مرکز استانی بر حسب مورد مرتبط.
- تبصره-** ریاست مرکز ملی با حفظ سمت، بر عهده معاون رئیس سازمان حفاظت محیط زیست است. حکم انتصاب رئیس مرکز ملی و سایر اعضا پس از معرفی از سوی مراجع مذکور، به‌وسیله رئیس سازمان حفاظت محیط زیست برای مدت ۲ سال صادر می‌شود.
- ماده ۳-** جلسات مرکز ملی با حضور حداقل ۷ نفر از اعضا رسمیت دارد و تصمیمات آن با رأی ۴ نفر از اعضای حاضر در جلسه قطعی است. حضور نماینده مرکز استانی بدون حق رأی خواهد بود. ترتیب امور مربوط به تشکیل جلسات، مذاکرات و اجرای تصمیمات شورا به وسیله آیین‌نامه داخلی آن معین می‌شود.
- ماده ۴-** کلیه امور اداری مرکز ملی به‌وسیله دبیرخانه مستقل انجام می‌شود. رئیس دبیرخانه منصوب رئیس مرکز ملی است و شرح وظایف آن به تصویب رئیس سازمان حفاظت محیط زیست خواهد رسید.
- ماده ۵-** وظایف و اختیارات مرکز ملی به شرح زیر است:
- الف- اعطای مجوز به متقاضیان تأسیس هر نوع مرکز نگهداری از حیوانات.
- ب- ابطال مجوز مراکز نگهداری از حیوانات در صورت عدم رعایت شرایط مناسب طبق آیین‌نامه اجرایی این قانون بدون نیاز به حکم دادگاه.
- پ- نظارت بر کلیه مراکز نگهداری از حیوانات از حیث احراز شرایط سلامت و امنیت حیوانات.
- ت- نظارت بر رفتار سرپرستان حیوانات خانگی و عندالاقضاء صدور دستور ضبط حیوان بدسرپرست و اسکان آن در پارک‌های حمایت از حیوانات.

- ث- صدور مجوز فعالیت فروشگاه‌های حیوانات اهلی و خانگی.
- ج- موافقت با واردات، صادرات و فروش خوراک، انواع دارو، واکسن، سرم، مواد بیولوژیکی و لوازم حیوانات اهلی و خانگی پس از اظهارنظر سازمان دامپزشکی کشور در موارد مربوط.
- چ- تعیین و احراز شرایط فعالیت کلیه واحدهای زنده‌گیری حیوانات شهری، اعطای مجوز فعالیت، نظارت بر عملکرد و ابطال مجوز در موارد مقتضی، بدون نیاز به حکم دادگاه.
- ح- نظارت بر فعالیت مراکز استانی.
- خ- انجام امور حقوقی و طرح دعاوی قضایی علیه مرتکبان حیوان‌آزاری.
- د- تأسیس مراکز و پایگاه‌های ویژه برای اجرای این قانون در صورت اقتضاء.
- ذ- تعیین و پیشنهاد بهای خدمات صدور انواع مجوزهای موضوع قانون حاضر به رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.
- ر- تعیین و اعطای جایزه ملی به اشخاصی که خدمات برجسته‌ای برای حمایت از حیوانات انجام داده‌اند.
- ز- تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی و ترویجی به‌منظور تنویر و هدایت افکار عمومی در زمینه حمایت از حیوانات.
- ژ- همکاری با مراکز یا سازمان‌های مشابه خارجی و بین‌المللی به‌منظور حمایت از حیوانات پس از کسب موافقت وزارت امور خارجه و وزارت اطلاعات.
- تبصره ۱-** پیشنهاد بهای خدمات صدور انواع مجوزهای موضوع این ماده پس از تصویب رئیس سازمان حفاظت محیط زیست لازم‌الاجراست.
- تبصره ۲-** همکاری با سازمان ملل متحد و نهادهای تخصصی وابسته به آن نیازی به مجوز ندارد.
- تبصره ۳-** وظایف مرکز ملی به‌موجب این ماده، منصرف از وظایف تخصصی وزارت جهاد کشاورزی و سازمان دامپزشکی کشور و فقط در مواردی است که وظایف دستگاه‌های مذکور، حیوانات مشمول قانون حاضر را در بر نمی‌گیرد.
- تبصره ۴-** مرکز ملی می‌تواند انجام وظایف مندرج در بندهای «ب»، «پ»، «ت»، «ث»، «ج»، «خ» و «ذ» را به مراکز استانی تفویض کند.
- تبصره ۵-** مفاد بند «خ» این ماده نافی حق اقامه دعوی عمومی سازمان‌های مردم‌نهاد مرتبط با این قانون یا هر یک از افراد ملت نیست. در تمام دعاوی، اقامه‌کننده دعوی حق حضور مؤثر در جلسات

دادرسی شامل اقامه دلیل و حق اعتراض به آرای محاکم را دارد و از پرداخت هرگونه هزینه دادرسی معاف است.

ماده ۶- مراکز استانی مرکب از یک شورا، دبیرخانه مستقل و نیروی اداری به تعداد لازمند و امور و تشکیلات آن زیر نظر مدیر کل حفاظت محیط زیست استان است. اعضای شورای مراکز استانی عبارتند از:

الف- مدیر کل حفاظت محیط زیست استان.

ب- معاون دادستان عمومی شهر مرکز استان.

پ- رئیس دانشگاه علوم پزشکی استان.

ت- مدیر کل مراتع و آبخیزداری استان.

ث- مدیر کل دامپزشکی استان.

ج- نماینده ذیصلاح شهرداری مرکز استان.

چ- دو دامپزشک با تخصص‌های متفاوت با معرفی مدیر کل دامپزشکی استان.

ح- یک حقوقدان آشنا با قوانین محیط زیست با معرفی کانون وکلای دادگستری استان.

خ- یک نماینده از طرف سازمان‌های مردم‌نهاد تخصصی حمایت از حیوانات در استان (در صورت وجود)، با معرفی شبکه سازمان‌های غیردولتی محیط زیست و منابع طبیعی کشور.

د- یک نماینده از طرف واحد تقسیمات کشوری مرتبط با موضوع بر حسب مورد، با معرفی بالاترین مقام دولت در آن واحد.

تبصره- ریاست مراکز استانی با حفظ سمت، بر عهده مدیران کل حفاظت محیط زیست استان‌ها است. حکم انتصاب رئیس مرکز استانی و سایر اعضا، پس از معرفی از سوی مرجع مربوط، به وسیله رئیس مرکز ملی برای مدت ۲ سال صادر می‌شود.

ماده ۷- جلسات مراکز استانی با حضور حداقل ۵ نفر از اعضا رسمیت دارد و تصمیمات آن با رأی ۳ نفر از اعضای حاضر در جلسه قطعی است. حضور نماینده واحد تقسیمات کشوری مرتبط با موضوع بدون حق رأی خواهد بود. ترتیب امور مربوط به تشکیل جلسات، مذاکرات و اجرای تصمیمات مراکز به موجب آیین‌نامه داخلی مصوب مرکز ملی معین می‌شود.

ماده ۸- کلیه امور اداری مراکز استانی به وسیله دبیرخانه مستقل آنها انجام می‌شود. رئیس دبیرخانه منصوب رئیس مرکز ملی است و شرح وظایف آن به تصویب مرکز ملی خواهد رسید.

ماده ۹- وظایف و اختیارات مراکز استانی به شرح زیر است:

الف- نظارت بر حسن اجرای تصمیمات مرکز ملی در استان.

ب- انجام وظایف محول شده از سوی مرکز ملی.

پ- ارائه گزارش‌های لازم از وضعیت حیوانات به مرکز ملی.

ت- دریافت و بررسی تقاضای صدور مجوزهای موضوع ماده ۳ این قانون و انعکاس موضوع توأم با نظر مشورتی به مرکز ملی.

ماده ۱۰- مراکز نگهداری عبارتند از: پناهگاه‌ها، نقاهتگاه‌ها، باغ وحش‌ها، باغ پرندگان، مناطق غربالگری و قرنطینه‌سازی، مراکز عقیم‌سازی، مناطق حائل، پارک‌های حمایت از حیوانات، باشگاه‌های سوارکاری، فروشگاه‌ها و پانسیون‌های حیوانات خانگی. این مراکز در آیین‌نامه اجرایی تعریف خواهند شد.

تبصره ۱- در ایجاد مراکز نگهداری و تصویب حدود دقیق آنها، کسب موافقت وزرا یا رؤسای سازمان‌های ذیربط در خصوص مناطقی که طبق قوانین با اجازه آنها امکان اجرای طرح‌ها یا وضع تأسیسات وجود دارد، ضروری است.

تبصره ۲- تعیین شرایط لازم برای اعطای مجوز به متقاضیان تأسیس مراکز نگهداری و سرپرستی حیوانات خانگی به موجب دستورالعملی است که به وسیله مرکز ملی به تصویب می‌رسد.

ماده ۱۱- در چارچوب ساختار سازمان دامپزشکی کشور و با هدف ساماندهی حیوانات بدون صاحب، کلیه متقاضیان کسب پروانه اشتغال به درمان موظفند برای دریافت پروانه فعالیت و نگهداری آن، سالانه حداقل پنج مورد عقیم‌سازی حیوان یا پنج مورد جراحی ارتوپدی یا ده مورد درمان بافت نرم حیوانات آسیب‌دیده را به درخواست مرکز ملی یا مراکز استانی، به‌طور رایگان انجام دهند. همچنین سازمان مذکور موظف است به درخواست مرکز ملی یا مراکز استانی، به‌صورت مستمر و حسب نیاز، دامپزشکان حاذق در زمینه عقیم‌سازی حیوانات بدون صاحب را معرفی نماید.

ماده ۱۲- دامپزشکانی که داوطلبانه به همکاری با مرکز ملی یا مراکز استانی می‌پردازند، پس از ارائه تأییدیه فعالیت از طرف مرکز ملی یا مراکز استانی، از امتیازات تشویقی حرفه‌ای از جمله اعطای امتیاز بازآموزی از ۳۰ تا ۵۰ از طرف سازمان دامپزشکی کشور برخوردار خواهند شد. تعیین امتیازات دیگر موکول به پیشنهاد مرکز ملی و موافقت دستگاه‌های ذیربط است.

ماده ۱۳- کلیه دستگاه‌های اجرایی ذیربط و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند در صورت تقاضای اشخاص خصوصی برای تأسیس و ایجاد مراکز نگهداری حیوانات، از طریق تمهید تسهیلات مقتضی در واگذاری زمین یا اعطای وام‌های بانکی یا هر اقدام متناسب دیگری، زمینه‌های لازم را فراهم نمایند.

تبصره ۱- در صورت عدم مشارکت اشخاص خصوصی، و وجود ضرورت‌های بومی با تشخیص مرکز ملی، سازمان حفاظت محیط زیست و شهرداری‌های سراسر کشور مکلفند با همکاری مجموع وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دارای نماینده در مرکز ملی برای ایجاد مراکز نگهداری اقدام نمایند. این تکلیف علاوه بر وظایفی است که سازمان دامپزشکی کشور حسب مورد بر عهده دارد.

تبصره ۲- تعیین منابع اعتباری و تسهیلات و تشویقات لازم برای تأسیس و نگهداری مراکز فوق‌الذکر بر اساس آیین‌نامه‌ای است که حداکثر ظرف مدت شش‌ماه از تاریخ اجرای این قانون از سوی سازمان حفاظت محیط زیست، تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۴- واحدهای زنده‌گیری حیوانات شهری موظفند تمام حیوانات جمع‌آوری‌شده را به‌منظور ثبت در سامانه، صدور شناسنامه بهداشتی، قرنطینه‌شدن حیوانات بیمار برای درمان، انگل‌زدایی و واکسیناسیون، به مناطق غربالگری و قرنطینه تحویل دهند.

ماده ۱۵- خسارت ناشی از تلف‌شدن حیوانات اهلی و خانگی اشخاص به‌وسیله حیوانات وحشی، از محل اعتبارات صندوق ملی محیط زیست جبران خواهد شد.

ماده ۱۶- حیوان‌آزاری جرم دارای حیثیت عمومی است و هر شخصی که حیوانات اعم از جانوران وحشی، اهلی، شهری و خانگی را به هر اندازه و به هر طریق و با هر انگیزه‌ای آزار دهد، حسب مراتب شدت جرم به جزای نقدی از درجه شش تا درجه ۴ مجازات تعزیری محکوم خواهد شد. مصادیق آزار عبارتند از:

۱- کشتن.

۲- ضرب یا جرح.

۳- محبوس کردن.

۴- به‌جنگ‌انداختن.

۵- ناقص کردن اعضا.

۶- بهره‌کشی نامتعارف یا خارج از توان حیوان.

۷- نسل‌کشی

۸- نسل‌کشی

- ۸- جراحی‌های غیر ضروری منتهی به تغییر وضع طبیعی حیوان.
- ۹- جداسازی حیوانات زیر سن چهار ماهگی از مادر، به استثنای موارد ضروری درمانی.
- ۱۰- تشریح حیوانات زنده.
- ۱۱- مسموم کردن حیوانات.
- ۱۲- عادت دادن حیوانات به مواد افیونی یا اعتیادآور.
- ۱۲- انجام آزمایش‌های علمی روی حیوانات، در صورت وجود راه‌های جایگزین.
- ۱۳- استفاده ابزاری از حیوانات برای مقاصد آموزشی.
- ۱۴- نگهداری و حمل و نقل حیوانات در شرایط نامناسب.
- ۱۵- خودداری یا ممانعت از درمان حیوانات به وسیله سرپرست حیوان یا مسئولان مراکز نگهداری.
- ۱۶- عدم اقدام به موقع و مؤثر برای کمک به حیوان مصدوم به وسیله راننده آسیب‌رسان.
- ۱۷- ایجاد ممنوعیت در ورود حیوانات به محوطه‌های طبیعی.
- ۱۸- ممانعت از انجام اقدامات حمایتی و درمانی نسبت به حیوانات.
- ۱۹- هرگونه تهدید به حیوان‌آزاری به منظور جریحه‌دار ساختن احساسات دوستداران یا سرپرستان حیوانات.
- ۲۰- واداشتن حیوانات به نمایش یا استفاده از آنها در سیرک.
- ۲۱- تربیت و آموزش حیوانات وحشی.
- ۲۲- و طی حیوانات.
- ۲۳- استفاده از دستگاه الکترواجکیولیتور برای اخذ نمونه اسپرم از حیوانات نر.
- ۲۴- رها کردن حیوان از سوی سرپرست حیوان و عدم تحویل آن به مراکز نگهداری حیوانات.
- ۲۵- تحمیل هرگونه آزار روانی به حیوانات از قبیل ذبح حیوان پیش چشم حیوان دیگر.

تبصره ۱: چنانچه حیوان‌آزاری نسبت به جانداران مستثنا از شمول این قانون ارتکاب یابد، در صورتی که به موجب قانون خاص، مجازات شدیدتری مقرر نشده باشد، فعل یا ترک فعل مرتکب مشمول مقررات این قانون خواهد بود.

تبصره ۲- کشتن حیوان در موارد مجاز ذبح، صید، شکار، کنترل حیوانات موذی یا ناقل بیماری‌های لاعلاج و تهدیدکننده بهداشت عمومی، مشروط به اینکه به صورت آرام و با تحمیل کمترین درد انجام شود، مشمول این ماده نخواهد بود. همچنین کشتن یا ضرب و جرح حیوان به علت ضرورت دفاع از نفس یا مال خود یا دیگری، در صورت رعایت شرایط ماده ۱۵۶ قانون مجازات اسلامی مشمول این ماده نخواهد بود.

ماده ۱۷- اعمال زیر ممنوع است و حسب مراتب شدت جرم، مستوجب جزای نقدی از درجه شش تا درجه ۴ مجازات تعزیری خواهد بود:

۱- خرید و فروش بدون مجوز حیوانات اهلی و خانگی.

۲- واردات حیوانات اهلی و خانگی.

۳- ساخت یا پخش هر نوع برنامه، کلیپ و کارتون حاوی یا مروج خشونت علیه حیوانات.

ماده ۱۸- عمل شخصی که قصد ارتکاب جرائم موضوع این قانون را کرده و شروع به اجرای آن نماید، ولی قصدش به علت عامل خارج از اراده معلق بماند، در حکم شروع به جرم است و مرتکب به حداقل مجازات مقرر محکوم خواهد شد.

ماده ۱۹- در هر یک از موارد زیر حسب مراتب جرم، مرتکب به اشد مجازات تعزیری محکوم خواهد شد:

۱- تکرار و تعدد جرم.

۲- سازمان‌یافتگی جرم.

۳- مسئولیت اشخاص حقوقی در ارتکاب جرم.

۴- مباشرت، مشارکت یا معاونت مأموران یا ضابطان مراکز حمایت از حیوانات در حیوان‌آزاری.

تبصره- در خصوص بندهای ۳ و ۴، مرتکب علاوه بر جزای نقدی، به یک یا چند مجازات از مجازات‌های تکمیلی محکوم خواهد شد.

ماده ۲۰- مأمورانی که از طرف مرکز ملی و مراکز استانی، کشف و تعقیب جرائم فوق‌الذکر را برعهده دارند، از لحاظ اجرای این قانون در ردیف ضابطان خاص دادگستری محسوب می‌شوند.

ماده ۲۱- سازماندهی، طراحی و تنظیم تشکیلات مرکز ملی و مراکز استانی طبق فصل چهارم قانون مدیریت خدمات کشوری صورت خواهد گرفت. بودجه این مراکز از محل درآمدهای اختصاصی آنها و بودجه سازمان حفاظت محیط زیست تأمین می‌شود. درآمد اختصاصی که عبارت از وجوه حاصل از صدور مجوزهای مذکور در ماده ۳، دریافت جزایهای نقدی، کمک‌های دولتی در چارچوب قوانین و مقررات، کمک‌ها و هدایای اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی داخلی و خارجی و بین‌المللی، درآمد ناشی از گردش مالی و فعالیت‌های انتفاعی مراکز است، پس از واریز به حساب خزانه‌داری کل در چهارچوب قوانین بودجه به‌منظور اجرای مقاصد این قانون به‌مصرف می‌رسد.

تبصره- برای تأمین و تحقق اهداف قانونی از تشکیل مرکز ملی و مراکز استانی، سازمان برنامه و بودجه هر ساله نسبت به تأمین اعتبارات لازم برای فعالیت مراکز از محل بودجه عمومی کشور با رعایت قانون مدیریت خدمات کشوری اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۲- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن، از طرف مرکز ملی تهیه شده و با پیشنهاد رئیس سازمان حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. آیین‌نامه‌های مزبور از جمله شامل موضوعات زیر خواهد بود:

الف- تعاریف مراکز نگهداری و تعیین مقررات مربوط به آنها.

ب- تعیین مقررات ناظر بر شرایط صدور انواع مجوزها.

پ- تعیین نحوه همکاری وزارتخانه‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌های ذیربط در اجرای قانون.

ماده ۲۳- کلیه قوانین مرتبط و مغایر با این قانون در حدود مغایرت نسخ می‌شوند.

این قانون مشتمل بر ۲۳ ماده و ۱۵ تبصره در تاریخ ... به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و از تاریخ تصویب، لازم‌الاجراست.

.....